

ԳԱՆՈՒՄՏ ՎԱՐՂԱՊԵՏ ԴԱՐԲԻՆՅԱՆԻ ԶԱՐՈՋՐ՝ ԽՈՍՎԱՆ ՄԱՅՐ ՏՆՃԱՐՈՒՄ

(25 հոկտեմբերի, կիրակի, 1998 թ.)

ԿՄ-ԿՍԶ

Կրօնքը իր էութեան մէջ խտացուած հաւատքի ոյժն է, որու կեանք տոտողը եւ կեանատրողը Սէրն է: Հաւատքը եւ Սէր, այս երկուքի հաղորդակցութիւնն է ըստ ճառագայթներն են, որ կը լուսաւորեն աշխարհն ու կեանքը: Առանց հաւատքի, կեանքը կը դառնայ լրլոնոն, անիմաստ, անհամ, անելող: Իսկ հաւատքը պայմանաւորուած է Սիրով, առանց սիրոյ հաւատքը կը դառնայ անիմաստ, որովհետեւ Սէրն է, որ կ'արդարացնէ Անոր ներկայութիւնը եւ կը զօրացնէ Անոր գոյութիւնը: Որեւէ անհատի մէջ, երբ այդ երկու ոյժերը չեն միացած, միաձուլուած կրօնական եւ հոգեւոր կեանքի մէջ, անոր զարգացումը կը մնայ թերի, հեռու լրացնել Աւետարանի մէջ պատգամուած հոգեւոր կեանքի պատրաստութիւնը:

Հաւատքը կեանքի մեծագոյն ոյժն է, այս անյաղջ ոյժով է, որ աշխարհը տեսած է յաղթութիւններ, կատարուած են մեծ, սխրալի գործեր: Հաւատքի ոյժով է, որ մեծ մարդիկ կատարած են մեծ գործեր, որոնք ամբողջ մարդկային ընկերութեան ճակատագրին վրայ ունեցած են քարեքար ազդեցութիւն: Ներկայիս մեր առօրեայ կեանքին մէջ մեզի պարզեւում ղիւրութիւնները ու գիտական քարիքները արդիւնք են հաւատքի իրականութեան, որ իւրաքանչիւր կը խօսի հոգիին ու սրտին:

Խորհիլը ու տեսնելը՝ մէկ խօսքով տրամաբանելը առանձին երբեք պիտի չկարենար ստեղծել հասարակաց կեանքը եւ կանոնաւորել ընկերային յարաբերութիւնները: Նքէ կրցած է մարդս հանգոյց առ հանգոյց քակել բնութեան զաղտնիքները եւ օգտագործել անոր բարիքները, եթէ կրցած է տիրապետել երկրագունդին, այդ արդիւնք էր ոչ միայն իր ջանքին կամ մտքի թփչքին, այլ մանաւանդ անոր ունեցած ամուր, հաստատ հաւատքին:

Սէր ապրած կեանքը խորհուրդ մըն է, ուր մեր զգայարանները երբեմն կը խաբեն մեզ, մեր միտքը, բանականութիւնը երբեմն անկայող կ'լլան տինգերական կեանքի շարժումները ամբողջութեամբ պարզել մեր առջեւ: Այս պարագային մտքին օգնութեան կուգայ հաւատքը, որ անկէ տարբեր, բայց շատ անլի ապահով կ'ընդգրկէ ճշմարտութիւնը: Հաւատքն է, որ հոգիի նուիրումով կ'աւարտէ բանականութեան սկսած գործը:

Սուրբ Գրոց Հին Ուխտին մէջ մեր աչքերուն առջեւ կը քարծրանայ Աբրահամը, որ կոչուած է Հայր Հաւատոյ: Աստուծոյ վրայ խոր հաւատք ու սէր սնուցանող այս նահապետը չվարանցաւ իր սուրբ մխելու իր սիրտին:

իր սիրոյն մէջ Բարձրեալին կամքին հնազանդելու համար: Աբրահամ առանց վարկեան մը իսկ դողդողալու, հաւատոյ սեղանին վրայի դանակը մօտեցուց իր որդւոյն պարանոցին: Հին ու Նոր Ուխտին մէջ մենք կը հանդիպինք հաւատքի դիցազուններու. «Որք հաւատովք պարտեցին զթագաւորութիւնս, գործեցին զարդարութիւն, հասին աւետեաց, խցին զքերանս առիծուց, շիջուցին զգորութիւն հրոյ, ապրեցան ի քերանոյ սրոյ, զօրացան ի տկարութենէ, եղեն զօրատրք ի պատերազմի» (Եբր ԺԱ 33-34): Զարկածուիցան, սոքոսուիցան, փորձուիցան, սրով սպաննուիցան, բայց մնացին կենդանի հաւատացեալք Աստուծոյ:

Քրիստոնեական վարդապետութիւնը հիմնուած է հաւատքի վրայ, որու հիմնաքարն է Սէրը: Յիսուս Իր ամբողջ քարոզչութիւնը հիմնած էր հաւատքի հասկացողութեան եւ կարեւորութեան վրայ. անհաւատներ կոչած էր բոլոր անոնք, որոնք արտաքին առարկաներու տեսանելի նշաններու վրայ կ'ուզէին հիմնել իրենց հաւատքը. «Եթէ Մովսիսի եւ Մարգարէիցն ոչ լսեն, եւ ո՛չ եթէ ի մեռելոց ոք յառնիցէ՝ հաւանեացին» (ՂՈՒԿ. ԺԶ 31):

«Կենդանի եմ այստեւտեմ ո՛չ ես, այլ կենդանի է յիս Քրիստոս» (ԳՍՂԱՏ. Բ 20). կ'ըսէ առաքեալը. որ կը նշանակէ, թէ ով որ Յիսուսի եետներքնապէս միացած է, անոր հաւատքը ժայռի մը մնան հաստատուն է, որու ստորոտը պիտի գան ու փշրուին տարակոյսի եւ մոճչող կիրքերու վայրագ ալիքները: Կեանքը պէտք ունի. նորոգութեան, հոգեւոր այս նորոգումի հիմը Տիրոջ հետ եղած կենդանի հաղորդակցութիւնն է, անկեղծ սիրով եւ ճշմարիտ հաւատքով: Քրիստոնեան պարտի Յիսուսի պատկերը դրոշմել իր հոգիին մէջ, որպէսզի փորձութիւնը չկարենայ հոն մտնել:

Սկրտութեամբ մեզի Աւագանին շնորհած քրիստոնեայ անունը արժէ չունենար ու չարդարացներ իր բուն հասկացողութիւնը, եթէ մենք Քրիստոսի ոգիով եւ օրինակով չայայտանատրեմք մեր ներքին հոգեկան կեանքը: Փարիսեցիին ու մաքսաւորին դրուագը եւ մեր Տիրոջ տուած վճիռը կասկած չեն ձգեր այդ մասին:

Փարիսեցին, հակառակ իր օրինապահութեան, չկրցաւ արդարանալ, մինչ անդին մեղաւոր մաքսաւորը կտորձքը կը ծնծէր, կը խոստովանէր իր մեղքերը՝ զոջումի տաք արցունքներ թափելով:

Հաւատքը սակայն իմաստ չունի եւ անարժէք է, երբ անոր չըկերանար գործը, քրիստոնէի մը կեանքը կը ծաղկի, կը պտղաբերի, երբ հաւատքի լոյսը կը ճառագայթէ անոր բարի գործերու մէջէն: «Հաւատք առանց գործոց մեռեալ են», ինչպէս կ'ըսէ Սուրբ Գիորջը:

Իսկապէս, Ի՞նչ իմաստ ունի, երբ «կը հաւատամ» կ'ըսես, բայց անդին եղբայրդ, քոյրդ կամ ազգականդ մերկ է, կամ անօթի, երբ բարեկամդ կամ դրացիդ տառապանքի մէջ է, ու դուն արցունք մը չունիս անոր հանդէպ: Երբ աղքատին, տնանկին, հիւանդին չես երկարեր ձեռքդ, զոնք բարոյական օգնութիւն մը կամ մխիթարելու խօսք մը չունիս: Ի՞նչ արժէք ունի հաւատքդ, երբ քո բոլոր գործերը անձնասիրութեանդ ու շահախնդրութեանդ կը ծառայեն: Հաւատքի կեանքը երբ զարգանայ իր հոգեւոր ճամբուն մէջ, կ'ընդարձակուին ու կը լայննան իր պարտականութեան սահմանները:

Գերագույն բարիքն հասնելու համար պետք է գիտակցութեան մէջ խօսող բարոյական օրէնքը իրականացնել: Ներքին հոգեկան ազնրացման, բարոյական կատարելութեան նախապայմանն է սիրոյ եւ հաւատքի յարատեւ, եռանդուն պայքարը նոյն ինքն մեր եաստիութեան դէմ: Հաւատքը առանց գործի կը դառնայ փափաք մը՝ առանց կամքի, որովհետեւ տարբեր բան է կամենալը, ու շատ տարբեր բան մըն է կարենալը կամ կատարելը: Մարդիկ ընդհանուր առմամբ բարիքն կը ցանկան, նոյնիսկ չարերն ալ ուղիղ կը դատեն իրենց դիտարութիւնները, սակայն քիչերն են, որ կ'իրագործեն ու կը կենսատրեն իրենց ազնի փափագները:

Հոգեւոր կեանքը յարատեւ պայքարի դաշտ մըն է, պատերազմական ճակատ մը, որ պարտութիւն չի տեսնել այնքան առեւ, որ սուրբ սիրտը զրահապատուած հաւատքով կը մղէ չարին դէմ տեսական պայքարը: Աստուծոյ ընդունելի գոհերը տառապած եւ խոնարհ էակներն են, խաւարի դէմ վշտացած, խորտակուած սիրտերն են: Ասոցմով է, որ Տէրը բարիք պիտի ընէ իր ընտրեալ ժողովուրդին, որովհետեւ սրբութեան եւ խոնարհութեան մէջ կը ծլի, կը հասուննայ այն երկնային գօրութիւնը, որ մարդը կարողանայ հրեշտակային աշխարհ փոխադրել:

Քրիստոնէական կեանքը իր լռի հասկացողութեան մէջ աշխարհը յաղթահարելու չափ հզօր կը զգայ ինքզինք: Անով կ'իրագործուի բարիքի յաղթութիւնը, ու հաւատքը իր խոր արմատները կը նետէ ներքին գիտակցական հաստատուն եւ իրական բարձրութիւն մը նուաճելու համար: Քրիստոնէական լոյսի աղբիւրէն կը բխի այն անշէջ ջերմութիւնը, այն ներքին կրակը, որ համբերութեան եւ արդարութեան կողքին ոյժ կը ներշնչէ մարդուն եւ ուրիշին օգնելու նուիրումի եւ զոհողութեան ոգի: Ստեղծագործութենէն մինչեւ այսօր շատ բան փոխուած է, փոխուած են աշխարհն ու բնութիւնը, փոխուած է ինքն ալ՝ մարդը: Աշխարհի, կամ առելի ճիշտը կեանքի ներկայ իրականութիւնը յուսահատեցնելու չափ կը տագնապեցնէ ու կը խռովէ մարդու սիրտը: Անէն տեղ, ուրկէ ճակատագրի դժբախտութիւն մը դուրս կուգայ, հոն խաւարը կը ծածկէ հոգին, կեանքին կորովը եւ հաւատքը: Կեանքը շրջափակուած է փորձութիւններով, աշխարհը չարին որսն է, կեանքը կարճ, ազագուն ու դիւրաբէկ, ուր մահը որքան իրական, նոյնքան ալ անողորմ՝ կը քաշէ, կը բաժնէ քեզմէ ինչ որ սիրելի է, տուն, ընտանիք, բարեկամ, ու արժանատիքը կը դառնայ անարժէք, ուր առաքինութիւնը չի պսակուիր, ուր բարին եւ գեղեցիկը չեն տիրել իրենց ամբողջ ոյժովը:

Հաւատքն է, որ պիտի արժանանայ Աստուծոյ տեսութեան, «Երանի այնոցիկ, որ սուրբ են սրտիւք՝ զի նոքա զԱստուած տեսցնեն» (ՄԱՏԹ. Ե 8), Լեւրան քարոզին «երանի»-ներուն գոհարն է այս պատգամը, որ իր մէջ կը խտացնէ յաւիտենական կեանքի ճառագայթող լոյսի ճամբան: Մաքուր սիրտն է Աստուծոյ հայելին ու գերագոյն երանութիւնը՝ Աստուածատեսութիւնը տրուած է սուրբ սիրտերուն միայն: Գութ, նուիրում, ժողովութիւն, խոնարհութիւն, ասոնք հաւատքէն սնած քաղցրահամ պտուղներ են, երկնային պարգեւներ ու արդար վարձատրութիւն մաքուր սիրտերուն:

Ո՛չ հարստութիւնը, ո՛չ ոսկին, ո՛չ ալ գիտութիւնը փրկութիւն կրնան տալ մեզի. այլ մեր ապրած կեանքը՝ քրիստոնէական ոգիով: Աշխարհային բարիքները ի վերուստ տրուած պարգևներ են, միջոցներ՝ Աստուծմէ ծնած բարձրագոյն կեանք մը շինելու համար:

Քրիստոնէական հաւատքը իր Աստուածային շունչով հոգեկան եւ բարոյական բարեշրջութեամբ մը կերպարանափոխեց աշխարհը, ազատեց մարդը իր մարդկային անկումէն, ստեղծեց ընկերային, ընտանեկան եւ անհատական բարձր բարոյական գիտակցութիւն, ու հնչեցուց արեւտիսը մարդկային եղբայրութեան:

Կեանքի ներդաշնակ զարգացման անհրաժեշտ ոյժն է հաւատքը, որ միաձուլուած սիրոյ գործունէութեան, կը նախապատրաստէ մեզ՝ յաիտեանական կեանքին:

Չմոռնանք, որ անապատին մէջ ան, ով հաւատքով նայեցաւ պղինձէ օձին, ան միայն կը բուժուի օձի խայթոցէն: